

unlimited

KURUKAHVECİ MEHMET EFENDİ

[ANA SAYFA](#) [SERİLER](#) [HAKKINDA](#) [ABONELİK](#) [YAYINLAR](#) [NEREDE BULUNUR?](#) [İLETİŞİM](#)

[YAZILAR](#) [GÖSTERİ SANATLARI](#) [UNLIMITED INTERVIEWS](#) [ARŞİV](#) [SERGİ](#) [YORUM](#) [Daha fazla](#) [Q](#)

Oca 25 9 dakikada okunur

Tüketilmiş şehirlerde, tüketilmiş doğalar içinde

Salon Alper Derinboğaz, *Ecotone*, *Fitaş Pasajı* ve *İstanbul Kent Müzesi* projeleriyle bu yıl ArchDaily tarafından ilk kez düzenlenen *Young Practices* seçkisinde yer aldı. İçinde yaşadığımız dünyanın problemlerine, yaratıcı ve içten çözümler getiren ofislere öncelik veren bu seçki kapsamında, 26 Ocak saat 16:00'da gerçekleşecek İstanbul Modern'in *Genç Salı: Çevrimiçi Eğitim Programı*'nın konuklarından Salon'un kurucusu Alper Derinboğaz'la mimarlık pratiğini ve şehrin pandemiyle nükseden mekânsal hastalıklarını konuştuk

Söyleşi: Selin Çiftçi

Alper Derinboğaz, Fotoğraf: Özkan Önal

İlk olarak *Ecotone* projenizle başlamak istiyorum. İşte Yıldız Teknik Üniversitesi'nin bünyesinde geliştirmiş olduğunuz bir ofis projesi *Ecotone*. Projenin tasarım adımları, öncelikleriniz nelerdi; pandeminin tasarım kaygısı projeye nasıl yansdı; bize biraz bahseder misiniz?

Ecotone, bir geçiş, habitat, geçiş zonu demek aslında. İki habitat arasındaki geçiş zonu demek. Burada tabii, teknopark projesi olduğu için, teknopark, teknoloji ofisleri de üniversiteyle teknoloji veya piyasa arasındaki bir geçiş zonu olduğu için, bir *Ecotone* durumu var bir taraftan; bir taraftan da bu iki yapı arasında böyle, iki bina arasında bir durum var. *Masterplan*'da önceden inşa edilmesi planlanmamış bir yapı. Bu yüzden aslında; temelsiz, yani mevcut bir yapının üstünde duran bir yapı, iki yapının arasına sıkışan bir yapı. Bu yüzden de biraz yapıyla açık alan arasında da bir şey, hani bu tür de bir *Ecotone* durumu, yani bir geçiş alanı durumu var. Projenin hareket noktası bu oldu, yani bu bir tam yapı olarak tanımlayabileceğimiz bir şey değil, daha aralıkta bir şey. Bunu hani bildiğimiz yapı tipinde şekillendirmeye çalışmayalım, kendine özgü bir şekilde oluşturmaya çalışalım diye düşündük. Biz projeye başladığımızda, yani aslında

müşterinin, yani teknopark tarafından gelen *brief'e* göre inovasyon odaklı ofislerin yer alabileceği bir ara yapı isteniyordu; ve işte teknolojik, inovatif yönü önemliydi bunun. Ama, biz projeye başladığımızda pandemi patlak verdi; ve Covid ortaya çıktı. Böylelikle projenin durması söz konusu oldu, yani gelecekte ofislere ihtiyacımız olacak mı; ofisler bildiğimiz gibi mi olacak; insanlar bir araya gelecek mi; bu tartışmalar malar başladı; tabii finansal durumlar falan da söz konusuydu. Bu yüzden proje süreci içinde, bir tür değişikliğe uğradı yani gen bozumu, işte bir tür mutasyon diyelim, biraz mutasyona uğradı süreçte. Biz de tasarımı çalışırken Covid'e, yani Covid'in getirdiği durumlara karşı sağlıklı bir cevap olabilecek şekilde projeyi evrilttik; ve bu şekilde kabul gördü, bu şekilde proje hem kurtuldu; hem özgün bir yere geçti; hem de işte pandemiyle birlikte nasıl yaşayacağımızın geleceğiyle ilgili bir öneride bulunma fırsatımız oldu.

Salon Alper Derinboğaz, *Ecotone* projesi, 2020

Peki proje, açık ofis sistemleri, ya da işte ortak paylaşımlı çalışma alanlarına tam olarak nasıl bir alternatif sunuyor? Çünkü artık böyle evden çalışanlar için de, hani o kolektif/özel mekân ayrımını çok yapamıyoruz. Bu anlamda nasıl bir farklılığı var?

Son yıllarda çevremizde gördüğümüz ofis anlayışında, hani metrekafe kazanmak için hep böyle bir total mekâna geçme, işte bütün insanların bir arada çalışması, kapalı hacimler, toplantı salonlarını ışık almayan yerlere koymak gibi çözümler var. Bunlar her ne kadar inovatif çözümler gibi gözükse de, aslında bizim kârlılığımızı arttıran, yani bizim derken, yatırımcının kârlılığını arttırmaya yönelik, ofis mekân plan çözümleri. Burada bu

durumu bir yol olarak belirleyip, farklı şeyler önermeye çalıştık. Yani toplantıların açık alanda yapılabilmesi için bu işte yapının aralıklarını oluşturduk, bu aralıklarda toplantı yapılabilecek alanlar olduğu ifade etmek, açık buluşma alanları olduğunu ifade etmek; farklı kotlara bölerek, modüllere bölerek daha küçük ölçekli kümelerde bir araya gelerek insanların çalışabileceğini ve tamamen açık bir çalışma mekanı olması gerekmediği gibi şeyleri öncelikli kılmaya çalıştık. Saydamlık çok önemliydi, yani insanlar birbirini görebiliyor ve birbirlerinin belki enerjisinden yararlanabiliyor; yani sonuçta bir arada olmak, bir arada çalışmak her zaman özel bir şey; insan sosyal bir varlık ve biz birbirimizi motive ediyoruz aslında; kendimizi motive ediyoruz. Bu motivasyonu sağlayabilmek için, bu birliktelik hissiyatını da korumak ve saydamlıkla bunu yapmak; ama diğer taraftan da, iklimlendirme açısından da ayrı bölümler geliştirmek söz konusu oldu. İklimlendirme sistemi olarak da daha bildik, daha eski sistemlere döndük. Fancoil dediğimiz işte VRF'den önce kullanılan sistemlere döndük; böylelikle kirli havanın devamlı yapı içerisinde dolaştığı bir durum değil; devamlı dışarıdan temiz hava alabildiğiniz, içerdeki sistemin o havayı iklimlendirdiği türde bir şeye dönüştü. Ve bunlar da bir şekilde yapının genel yapım stratejisiyle bir bütün oluşturdu. Yani her şey bir arada çalışacak şekilde; iklimlendirmesi, elektro-mekanik sistemleri bir arada çalışacak şekilde tasarlandı.

Projenin metninde, Laugier'nin "ilkel kulube"sine, rustik kabinine de bir referans okumuştum. Bu sadece işte çatı ve döşeme arasındaki ilişki ve strüktürün basitliğinden mi kaynaklanıyor yoksa, arka planda doğaya, mimarlığın kökenlerine dönme gibi bir felsefe barındırıyor mu?

Tabii, bu işte yapıyı mimari bir yapı olarak, mimarlık tarihinin içinde bir yapı olarak değerlendirmek değil, kendi içinde bir şey olarak değerlendirmeyi öncelikli tuttuk. Buradaki önemli şey, yapının bir üst örtü olarak nasıl sıfırdan düşünülebileceği. Çünkü, belli ezbere sistemler kullanıyoruz, yani kolon, kiriş, işte grid sistemler v.b. belli taşıyıcı prensiplerimiz var; ama burada zeminle, çatı saçağının bir bütün olması, aralarındaki elemanın taşıyıcı eleman olmanın ötesinde, suyu, elektro-mekanik sistemleri de taşıyan bir eleman olarak bütünleyici bir sistem olabilmesi; birazcık daha bizim bildiğimiz yapı sistemi dışında bir düşünme biçimi. Bunu öncelikli tutmaya çalıştık ve bu şekilde de birazcık daha, nasıl diyeyim daha özgür, daha farklı bir noktaya çekebildik projeyi diye düşünüyorum.

Yani temelsiz ve kendini taşıyan bir sistem okuyunca, hani ilk aklıma benim mesela şey geldi; mülteci kampları, ya da afet sonrası olan olası mimari çözümler... Bir yandan tabi o strüktürün yekpareliği de çok rahat okunabiliyor camekânın arkasından ama; bilmiyorum düşündünüz mü; böyle bir potansiyel ya da böyle bir pratiklik vadediyor mu projenin strüktürel kısmı?

İlginç olabilir bu söylediğin; çünkü burada proje birçok defa revizyona uğradı, çok defa değişti; ama kurduğumuz çatı döşeme ilişkisi, tekrar eden kolon tipolojisi hep aynı kaldı. Farklı şekillerde büyüüp, genişleyip, küçülüp, yükselip, alçalabilen türde bir şey oldu ve yapının hani özgün tarafı da buydu, bu yüzden farklı şeylere umut ediyorum uyarlanabilir gerçekten de; bence çok ilginç olur böyle bir fırsat olursa.

Salon Alper Derinboğaz, İstanbul Müzesi, Fotoğraf: Büşra Yeltekin

Eklemlenebilir o zaman değil mi... Bir de şimdi tabii pandemiden yola çıktık yine ama, aslında 2020'nin etkisini de şimdiden birçok farklı disiplinde okuyabiliyoruz. En bariz, benim mimarlıkta düşününce gördüğüm, mesela iki sene önce, ben de *Vardiya*'daydım o dönem; Venedik Mimarlık Bienali'ndeki ana tema "serbest mekan"dı ve işte çok fazla açık kat planları, perdeli sistemler görebiliyorduk. 2021'e geldiğimizde ise ayrı ayrı ama bir arada nasıl yaşayacağımızı konuşuyor olacağız. Ve 2020 gerçekten bir kırılma noktası bence bu anlamda. Siz iç mekân tasarımında ve belki kullanımında; balkon, antre, salon vb., ne tür değişimler ön görüyorsunuz? Yine belki balkonları kapatıp, içeri alacak mıyız ilerleyen günlerde de?

Yani belki Laugier'nin *primitive hut*'ına (ilkel kulübesi) referansına dönecek olursak, içinde yaşadığımız ortamlara geriden bakma fırsatımız olursa, şunu söylemeye çalışıyorum; yani biraz fazla konforlu mekânlarda yaşıyoruz. Ama çok daha geniş bir tarih tayfında bakarsan işte, mağaralarda da yaşanmış, ağaçlarda da yaşanmış, belli gölgelik alanlarda da yaşanmış gibi çok geniş bir tayf var ve bu aslında insanın konfor beklentisi, konfor standartlarındaki farklılaşmadan oluşuyor. Bu da bizi devamlı *submarin* (denizaltı) dediğimiz tipte yapıların içinde yaşamaya itiyor. Yani tamamen izole edilmiş, konfor seviyesi arttırılmış, -güya arttırılmış-, işte sıcaklığın sabit olduğu, ama bunu da sabit tutabilmek için Dünya'ya olağanüstü bir karbon emisyonu yaydığımız, mekânlarda yaşamaya başladık. Hâlbuki insanın, mesela şu an klimasız veya iklimlendirmesi olmayan bir okul hayal edemeyiz, ama eskiden öyle değildi; pencereler karşılıklı açılırdı ve bir şekilde o iklim durumuna alışırdık. Yani bizim bu kadar konformist olmamız öncelikle

belki değişecek şeylerden bir tanesi. Açık alanları daha iyi kullanabilmek, bu sadece Covid için değil, iklim değişikliği için de aynı mesele. Bu anlamda da önemli bir kırılma noktası olabilir; ikisini belki birlikte düşünmek lazım yani; hem iklim değişimini göz önünde bulundurarak hem de yaşadığımız mekânların sağlığını göz önünde bulundurarak, daha fazla açık alanda yaşayacağımızı, yaşamaya çalışacağımızı veya bir yolunu bulmamız gerektiğini; belki daha az yapı üreteceğimiz, doğayla daha fazla ilişki kurabileceğimiz arayüzlerin, aralıkların oluşturulmasının önünü açacak bir şey düşünüyoruz. Yani buna teorik olarak bakabiliriz ama bir taraftan da böyle kır düğünleri, romantik şeyler olmaya başladı, insanlar işte kamp yapmaya başladılar, birazcık içimizde o doğaya özlem de var. O doğaya özlem de aslında, köklerimize özlem, biz insan olarak hani denizaltı gibi şeylerin içinde yaşamadık nesiller boyunca; daha farklı bir yerden geliyoruz. Belki bunu da hatırlamamıza yol açacak diye düşünüyorum, böylelikle daha fazla açık alan, daha fazla doğayla iç içe projelere, belki daha farklı mekânsal çeşitliliklerin olduğu şeylere daha fazla eğilim gibi şeyler umut ediyorum.

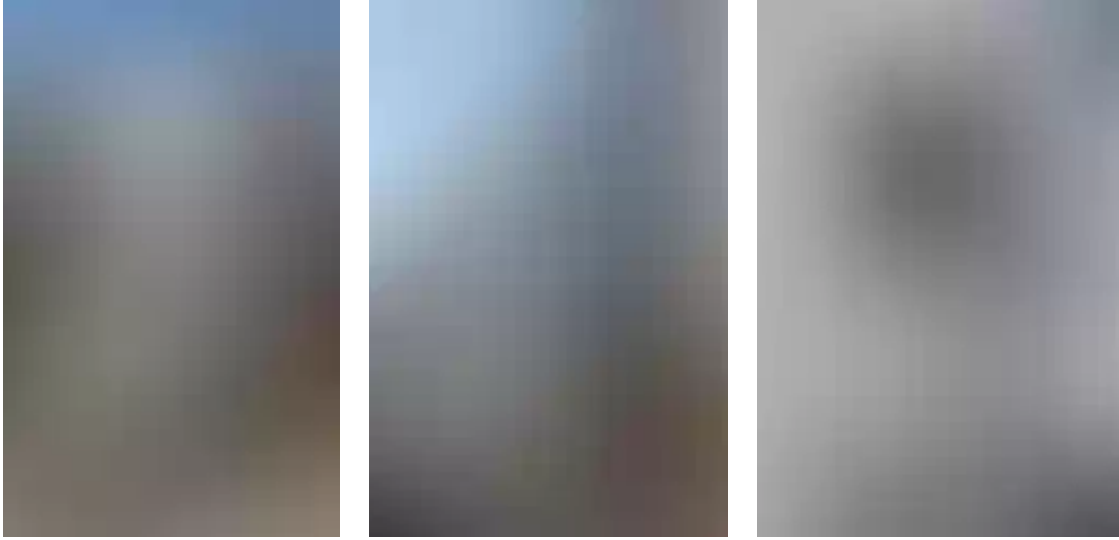
Evet, aslında bunun nedenlerinden biri belki de mega kentlerin artık popülasyonunu çok taşıyamaması. Mesela ben İzmir'deyim şu anda ve burda da çok fark ediyorum, ciddi bir göç var özellikle Urla tarafına. Ekolojik hassasiyetler öncekine kıyasla, belki kriz aynı boyuttaydı ama daha çok arttı, bunu yadsıyamıyoruz. Bu anlamda Salon'un yaklaşımını sorabilirim, bir mimari ofis olarak. Ekolojik olarak ne tür hassasiyetleriniz var, belki Meles Çayı projesini bu bağlamda konuşabiliriz; nasıl bir çözüm üretiyor proje?

Meles, Praxis Peyzaj'la yaptığımız bir projeydi. Kendisi eşim ve aynı zamanda ortağım, onunla birlikte yaptığımız bir projeydi. Tabii bizim suyla ilişkimiz, yani böyle sürdürülebilirlik konuları açıldığından beri, karbon emisyonu/salınımı konuşuluyor, ama su döngüsü de çok önemli bir şey; yani karbondioksit döngüsü üzerinden hep kafa patlatıyoruz ve bunu düşünüyoruz. Ama su döngüsü, belki bizi birebir daha hızlı etkileyecek şeylerden bir tanesi. Bu hem Meles Çayı'nda hem de Beylikdüzü Yaşam Vadisi'nde de ödül almıştık, böyle bir yarışma olmuştu zamanında suyun doğal sirkülasyonuna izin vermenin öncelikli tutulduğu bir tasarımı; artık bu da yanlış yapılaşmayla ilişkili bir şey; daha fazla yapı yapmak demek daha uygar mekânlarda yaşadığımızı ifade etmiyor. Aynı şekilde daha fazla sert zemin, doğal zeminlere daha fazla müdahale hem deprem açısından hem de su açısından yalıtılmış bir doğa yaratıyor ve bizim doğayla ilişkimiz mesafelendikçe, ilişkimiz de problemli hale gelmeye başlıyor. Bu yönde her iki proje de pozitif anlamla değiştirmeye çalışan bir projeydi.

Bir yandan da mimarinin sürdürülebilirlikle olan ilişkisinde, aslında yeniden işlevlendirme de bir diğer metotlardan biri. Ne yazık ki çok karşılaşmıyoruz, işte en basitinden İstiklal özelinde Emek Sineması, Robinson Kitabevi, İnci

Pastanesi... Hemen hemen hepsi başka yerlerde artık. Bu bağlamda *Fitaş Pasajı* projesini sormak istiyorum. Açıldı mı şu an, işlevde mi?

Yani açılıp, kapandı işte, her şey gibi. Tam pandemi öncesi tamamlanan bir yapıydı; kısa bir süre açık oldu; içinde farklı etaplar olacaktı.

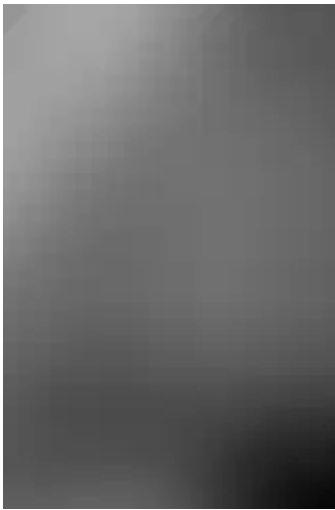
Salon Alper Derinboğaz, Fitaş Pasajı, Fotoğraf: Orhan Kolukısa

Peki tam olarak şeyi sormak istiyorum; proje *İstiklâl*'in yeni kimliğinde, belki yatay sirkülasyonunda nereye oturuyor ve geçmişe nasıl referans veriyor?

Fitaş projesi bizim için çok farklı bir proje oldu, hep belki böyle farklı durumlar bizi buluyor da diyebiliriz, bilmiyorum. Tabii Augmented Structures vardı, Yapı Kredi için daha önceden yaptığımız bir proje vardı; *İstiklâl*'de böyle bir proje yapmamızın etkisiyle de işin, *Fitaş* projesinin içine girmiş olduk. Çok katmanlı bir soru, şöyle basitçe ifade edeyim. *Fitaş Pasajı* her zaman, yapıldığından, açıldığından beri her dönemde, dönemin yeni ve genç fonksiyonlarına, yeni ve genç kitlesine hitap eden türde bir yapı olmuş. Yani her zaman içinde, dönemin ilk büyük konser salonu, renkli/modern sinemaları, ilk Mudo Concept Store'ı, ilk barları v.s. gibi daha genç jenerasyona, daha 18-30 yaş dönemine daha çok hitap eden bir yapı olmuş. Şimdi de bu şekilde tekrar programlanması yapıldı. O yüzden yapı yıllar içinde tekrar tekrar kendini yenileyen bir yapı olmuş. Bu anlamda bizim de projeye dahilimiz oldu. Öncelikle iç kurgusunda *shop-mix* denebilecek, fonksiyon karmasını güncel bir şekilde şekillendirmeye çalıştık. İçinde gece kulübünden tutun bowling salonuna kadar bu jenerasyona yönelikti yeni program önerimiz. Bir taraftan böyle bir durum vardı, diğer taraftan da sokakla ilişkisi tabii önemli. *İstiklâl* son yıllar içinde, büyük bir AVM, dünyadaki bütün merkezi yürüyüş caddelerinde, alışveriş odaklı caddelerinde, tarihi merkezlerde görülen türden bir

dönüşüme kurban gitti. Bütün zemin katlarının vitrin olduğu bir şeye dönüştü, caddede daha büyük bir problem oldu bu; çünkü üst katlar, ofisler veya evler olarak kullanılıyordu mesela dönemin Beyoğlu *Grand Rue de Pera*'sının sakinleri tarafından. Üst katların kullanım niteliği azaldı; alt katlar tamamen vitrinleşti ve sadece bir dükkân olarak vitrinle birlikte çalışabilen fonksiyonlar öncelik kazandı, böylelikle bu doğal karmasını yitirmiş oldu cadde. Bunu tekrar hani, bir şekilde bu düşey kullanımı hayata geçirebilecek, canlandırabilecek bir tasarım yapmaya çalıştık. Cephe o yüzden yukarı doğru, yapının dikeyliğini vurgulayacak bir cephe tasarımı. Diğer taraftan işte aralıklar vererek, sokak balkonları yapıp, cephe aralıkları oluşturarak meydana, Galatasaray meydanına, Taksim meydanına bakışlar vererek İstiklal Caddesi'nin farklı yerlerden algılanmasını sağlıyor, dışarıdan da o yükselen fonksiyon çeşitliliğinin caddeden algılanmasını sağlıyor.

Bir taraftan da işte dönemin, 1980'lerde kullanımı çok farklı; o dönemde de muhtemelen aynı problem hissedilmiş ve yapıların düşeyliğiyle ilişki kuran bir tabela yoğunluğu varmış. Bu işte tabela kirliliği v.s. olarak kaldırılmış sonra ama bununla birlikte cephelerin de düzleşmesi söz konusu olmuş. Biz buraya tekrar tabela koymak yerine, o tabela dokusunun fonksiyonalitesini tekrar geri kazandırabilecek bir şey olarak, buna benzer bir ilişki önerdik. Ve cadde kotunda da tamamen arka sokağa Kurabiye Sokak'a bağlanan bir akış, iki sokağı bağlayan bir iç sokak oluşturmaya çalıştık; böylelikle zor durumda, kullanım açısından çok tercih edilmeyen bir durumda olan yapıyı hayata döndürmeye çalıştık, özet olarak.

Salon Alper Derinboğaz, İstanbul Müzesi, Soldaki fotoğraf: Orhan Kolukısa,

Sağdaki fotoğraf: Büşra Yeltekin

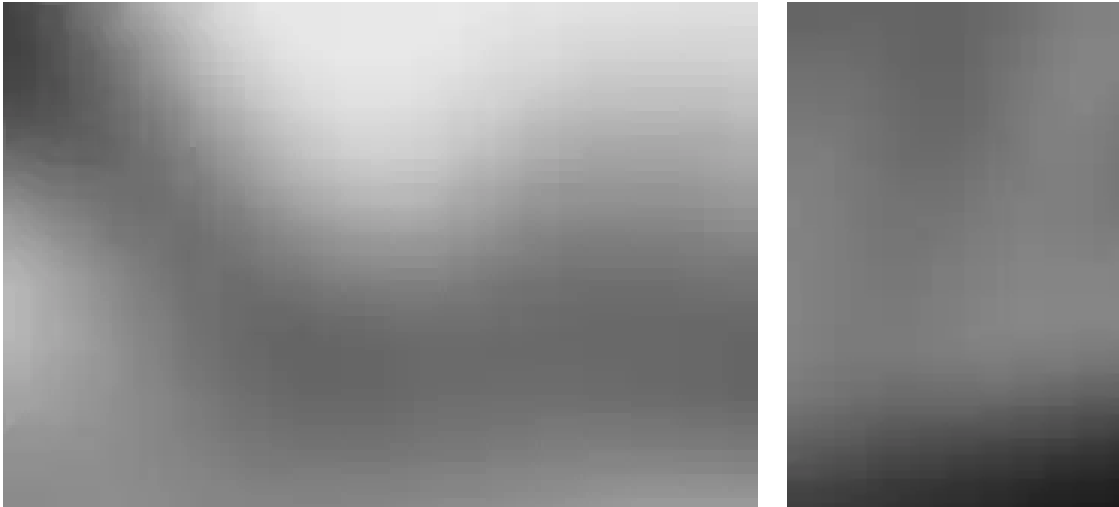
Ve şu an devam eden *İstanbul Kent Müzesi* projesi var. Nasıl gidiyor, hangi aşamada?

İstanbul Müzesi, Kara Surları, UNESCO bölgesi içinde Topkapı'da depremde hasar görmüş bir belediye otoparkı ve sosyal tesisinin yerine yapılıyor. Binanın inşaatının yüzde yetmişi tamamlandı, şu aşamada İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Sayın Ekrem İmamoğlu'nun ekipleriyle küratöryel çalışmaların güncellenmesi çerçevesinde çalışmalar devam ediyor.

Tamamlandığında İstanbul tarihini, İstanbulluyla ve dünyadan ziyaretçilerle paylaşacak ve kentlilik bilincini oluşturacak bir müze olacağını umut ediyoruz. Projenin tasarımı dünya müzelerinden de eser alıp verebilmek amacıyla uluslararası müze standartlara uygun nitelikte yapıldı. Arşiv danışmanlarından, deprem etüdlerine kadar 28 farklı disiplinle koordineli bir çalışma gerçekleştirildi.

Küratöryel çalışmalar sürecinde Baha Tanman'dan Mehmet Özdoğan'a kadar geniş bir akademisyen kurulu ile çalışıldı. Envanter çalışmaları için Atatürk Kütüphanesi'nde uzun yıllardır depolarda bulunan 40 bin parçalık envanter, kapanan Şehir Müzesi envanteri ile birlikte değerlendiriliyor.

Müzenin planlanan açılış tarihini geçmiş bulunuyoruz ve yeni açılış tarihini bilmiyoruz henüz. Ancak geçtiğimiz günlerde müzenin, Archdaily 2020 Genç Pratikler seçkisinde Türkiye'yi temsilen bulunması böyle zor bir dönemde bizim için sevindirici bir haber oldu.

Salon Alper Derinboğaz, İstanbul Müzesi, Fotoğraf: Orhan Kolukısa

Bana öyle geliyor ki bu ülkenin bir ferdi olarak, hep böyle bir mücadele, savunma ya da tetikteymişiz gibi geliyor. Sadece İstanbul'da da değil, işte Kazdağları'nda da bu böyle, Karadenizde'de bu böyle. Ve yani bu karamsar tabloya rağmen, yine de daha üretken bir yerden sormak istiyorum. Sizce daha iyi bir şehirde yaşamak için neyin fark edilmesi, neyin değiştirilmesi gerekiyor? Aciliyeti olan en önemli şey ne?

Aciliyeti olan en önemli şey, açık alan, açık alan, açık alan... Yani doğal ve açık alan; bu o kadar bariz bir şey ve o kadar üstünkörü yaptığımız bir şey ki. Şu an bütün umudumuzu yollar arasında kalmış, refüj alanlarını yeşil alan olarak ve deprem toplanma alanları olarak işaretlediğimiz yerlerden umuyoruz. Bu da çok yetersiz bir durum. En az yapılar, kapalı alanlar kadar açık alanlara da ihtiyacımız var. Amacımız bizim kapalı alanlarda yaşamak değil, amacımız doğanın içinde sağlıklı bir şekilde hayatımızı sürdürmeye çalışmak. Yani ekonomi ve finansın etkisiyle, metrekarenin bir meta olmasıyla, kapalı alanın bir meta olmasıyla birlikte tamamen tüketilmiş şehirlerde, tüketilmiş doğalar içinde yaşamaya başladık. Covid durumunda içinde bulunduğumuz çıkmaz da bence bunun en önemli göstergesi.

Son Paylaşımlar

Hepsini Gör

A Few In Many Places yeni iş birlikçileriyle devam ediyor

17. İstanbul Bienali sergileri ertelendi

Resmin simyası

All rights reserved. Unlimited Publications.
Meşrutiyet Caddesi No: 67 Kat: 1 Beyoğlu İstanbul Turkey

Follow us